

BYRÅ FOR AVISUTKLIPP
O. SLOTTSGT. 8 - TLF. 42 04 25

AFTENPOSTEN
OSLO

20. NOV. 1945

Bergsviks „falske anmeldelser og vitneprov“ i det rette lys

Og fylkesmann Platous «utbetaling til frontkjempere» viser seg å være en helt kurant affære, som slett ikke gjaldt frontkjempere

Ettermiddagsmøtet lørdag i saken mot Langeland og Bergsvik behandlet man et tiltalepunkt mot Langeland gående ut på at han i «Dømmer ikke» har skrevet: «Under rettssaken mot handelsråd Johannessen ga hr. Johannessen følgende opplysninger som ikke er blitt motsagt:

«Mens Sandberg satt fengslet i 1945 ble det også forelagt ham siktelse for i sin statsråd tid å ha anvist beløp til frontkjempere. Etter at Sandberg kom ut fra fengslet anstilte han undersøkelse i Finansdepartementet og fikk da av ekspedisjonssjef Nissen oppgitt at vedkommende sjekker var anvist uten betenknings, da alle var utfordret av ekspedisjonssjef Platou på en fond som Justisdepartementet disponerte. Tiltalepunktet mot Sandberg ble straks frafalt.»

Fylkesmann Carl Platou forklarer at det her gjaldt utbetalinger av Justisdepartementets delinkventfond til folk som mente de hadde krav på erstatning, fordi de var blitt arrestert under krigshandlingene i Norge, mistenkt som regel for spionasje, og ført med de norske tropper under retretten. Utbetalingsene fant sted i Administrasjonens rådets tid. For å slippe å belaste domstolene med disse saker ble det bestemt at erstatningene skulle utbetales av departementet etter grundig undersøkelse av hver enkelt sak. Det var en helt kurant affære, og det var ikke spørsmål om hvorvidt vedkommende var NS-folk eller ikke. At noen av dem muligens senere ble frontkjempere er en annen sak.

Lagmannen: — Men av det Langeland har skrevet, må jo leserne få det inntrykk at de som ekspedisjonssjef i departementet utbetalte penger til frontkjempere. Har De oppfattet det som en fornærmelse?

— Selvfølgelig, svarer Platou. Handelsråd Johannessen benektet at han i sin sak hadde gitt noen slike opplysninger som Langeland har referert, og Langeland sier at Johannessens navn er kommet med i boken ved en korrekturfel.

Banksjef Erling Sandberg forklarer at under etterforskningen i hans sak ble han flere ganger av

etterforskeren avhørt om disse utbetalingene som etterforskeren hadde oppfattet slik at de var skjedd til frontkjempere. Sandberg hadde ingen erindring om utbetalingene, og først da han ble løslatt og fikk snakke med ekspedisjonssjef Nissen ble det brakt på det rene at det forholdt seg slik som fylkesmann Platou forklarer, og punktet ble da frafalt. Han hadde ikke kjennskap til hvor Langeland hadde sine opplysninger fra, og Langeland hadde heller ikke henvendt seg til ham.

Fylkesmann Platou begynte deretter å forklare seg om sitt forhold som ekspedisjonssjef i Justisdepartementet. Han hadde oppfattet det slik at da Administrasjonens rådets måtte gå, ville den oppgave det hadde hatt falle på departementenes ekspedisjonssjefer, og at det ikke ville være riktig å forlate stillingene med en gang. Under den første samtalen han hadde med Rilsnæs hadde denne foreslått at han skulle gå over som ekspedisjonssjef i Innenriksdepartementet. Motivet var vel enten det at Rilsnæs ønsket å få friere spillerom i Justisdepartementet eller at nasjonens ville skilte med Platous navn i det nyopprettede departementet, hvor det var meningen han skulle overta kommunalavdelingen. Platou nektet derfor å forlate sin stilling. Rilsnæs hørte også til en viss grad på ham, men de hadde stadig sammenstøt, og den 3. oktober 1941 valgte Platou å gå, da en dommer i Trondheim var blitt avskjediget av Rilsnæs. En tid senere ble han arrestert.

Her måtte fylkesmannen avbryte sin forklaring for at retten skulle rekke å avhøre noen vitner fra Stavanger om et avsnitt i Bergsviks skrift som han har kalt «Falske anmeldelser og vitneprov».

Bergsvik forklarte at han hadde skrevet dette avsnittet fordi han selv opprinnelig hadde vært sikket for seksten angivelier som alle smuldret bort under sakens behandling. Etter frigjøringen hadde folk hatt en tendens til å løpe med angivelier og forklare seg uriktig i landssviksaker. Fra Stavanger hadde han fått sendt en stor mappe med eksempler på slikt fra saken mot Holger Tou som ble dømt til døden og skutt. Materialet var samlet av Tous pårørende

til bruk for begjæringen om gjenopptagelse av Tous sak. Bergsvik hadde også hatt anledning til å se Gulatings lagmannsretts kjennelse, hvorved begjæringen ble avvist, og her sto det at «til tross for disse kjennelser» kunne saken ikke oppstås til ny prøvelse. Han var også blitt forferdet over at lagmannsretten kunne snakke om hærkommunestap og erindringsforskyninger når det gjaldt vitneprov som førte til dødsdom. Etter det som kom fram under den rettslige etterforskning i Stavanger i hans egen sak, hadde han gjort utkast til en uanskyldningsskrivelse som han ville sende en av de førnærmede på vegne av dem alle. Men skriveisen ble ikke sendt, da hans forsvarets frarådet det.

Lagmannen gjør Bergsvik oppmerksom på at når det i lagmannsrettens kjennelse tales om «kjensgjerninger», så menes det ikke dermed at de ting som var anført i Tous gjenopptagelsesbegjæring, ansås bevisst. Det var et teknisk uttrykk som refererer til de «nye kjensgjerninger» loven krever for at en sak som er avgjort ved

lagmannsrett, skal kunne gjenopptas.

I det første eksemplet fra Tous-saken forteller Bergsvik at et vitne kom inn i retten på krykker. Overlege Brekke som var til stede som sakkyndig, sa til mannen: «Vær så snill og kast krykkene», hvorpå mannen måtte forlate retten.

Bergsvik har ikke nevnt navnet på mannen med krykkene, men under etterforskningen er det brakt på det rene at det bare kan dreie seg om en stavangermann ved navn Bjarne Lyse som for tiden er til sjøs som radiotelegrafist. Bjarne Lyse fikk i frigjøringsdagene et skudd i venstre lår, så benet måtte amputeres. Da han møtte som vitne i Tou-saken hadde han ennå ikke fått protese, og han kunne bare bevege seg ved hjelp av krykker. Overlege Brekke har erklært at han ikke har uttalt seg slik som Bergsvik sier. Det var for øvrig ikke om Tous mishandling av fanget Bjarne Lyse forklarte seg, men om at hans bror ble skutt av Tou under en razzia på Lysehelene.

Det andre eksemplet angår direktør Ole Jensen ved Den tekniske skole i Stavanger. Bergsvik skriver at Jensen forklarte at Tou sparket ham slik at et indre organ måtte fjernes. Senere viste det seg at vedkommende organ var blitt fjernet flere år før krigen på grunn av sykdom.

Direktør Jensen opplyser at hans forklaring i Tou-saken gikk ut på at han var blitt slått av Tou med en stokk slik at vedkommende organ ble ødelagt og måtte fjernes ved operasjon den 13. august 1945.

I Bergsviks tredje eksempel heter det at «et vitne forklarte at Tou hadde knust hans kjeveben, skjønt han hadde fått denne skaden ti år tidligere». Heller ikke dette vitnet har Bergsvik navngitt, men det har under etterforskningen vist seg å være reiselende Peder Andreas Johannessen. Også han kan bevisst at han fikk skaden under tortureringen hos Sipo. Men han har aldri beskyldt Tou for å ha knust hans kjeveben. Det var en tysker som gjorde dette, mens Tou trakkerte ham på annen måte.

Videre har Bergsvik skrevet at Tou led grusomt under tortur, mens han satt fengslet. Et vitne som hadde delt celle med Tou, forklarer at Tous tær var ble og hovne, sannsynligvis fordi det var blitt trampet på dem, og at han på overkroppen hadde noen merker som etter pålestikk. Vitnet hadde imidlertid forstått Tou slik at han hadde fått disse lesjonene i folke-

let. Derimot hadde Tou beklaget seg over psykisk tortur, fordi folk fikk lov til å stå utenfor cellen hans og kikke på ham som på et rart dyr. Han led også meget av tannpine, men legene hadde sagt at han ikke behøvde noen behandling hverken for tennene eller tærne, fordi han skulle skytes likevel, påsto vitnet.

Endelig har Bergsvik skrevet at politispektør Benniche i Stavanger deltok i en razzia, hvor to mann ble skutt. Følgelig kom man under Tou-saken ikke inn på denne razziaen, hvor også Tou deltok, skjønt dette skulle vært det alvorligste anklagepunktet mot Tou.

Under vitneforklaringen kommer det fram at det her dreide seg om det allierte fly som styrtet ned på Lysehelene og hvis besetning ble skutt av tyskerne. Politispektorens befaling med affæren innskrenket seg til at han var blitt varslet om ulykken og rykket ut for å hjelpe, men for å komme over fjorden med båt, måtte han henvende seg til det tyske sikkerhetspolit.